

מראה מקומות מסכת פסחים - פרק ראשון**בל יראה ובל ימצא בפקדון****1. פסחים ה: "אמר מר יכול יטמין" עד "הניחא למען דאמר"**

אמר מר: יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרים - תלמוד לומר לא ימצא. הא אמרת רישא: שלך - אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה! - לא קשיא; הא - דקביל עליה אחריות, הא - דלא קביל עליה אחריות. כי הא דאמר להו רבא לבני מחוזא: בעירו חמירא דבני חילא מבתייכו, כיון דאילו מיגנב ואילו מיתביד - ברשותייכו קאי ובעיתו לשלומי - כדילכון דמי, ואסור

2. רא"ש פסחים א:ד "יש אומרים דוקא שיש" עד "והרמב"ם ז"ל"

יש אומרים דוקא ש"ש דחייב בגניבה ואבידה אבל ש"ח לא ודייקנן מלישנא דאילו מיגנב או מיתבד וכן כתב ר"י. ובה"ג כתב דאפי' ש"ח נמי. ומיגנב או מיתבד בפשיעה קאמר. ומשום דבעי למימר ובעיתו לשלומי הוצרך לומר מיגנב או מיתבד

3. פסחים ל: "אתמר בעל חוב" עד "כל היכא דאקדיש"

בעל חוב: אביי אמר: למפרע הוא גובה, ורבא אמר: מכאן ולהבא הוא גובה

4. פסחים לא. "לימא כתנאי ישראל" עד לא: "תנן נכרי"

לימא כתנאי: ישראל שהלוה לנכרי על חמצו - לאחור הפסח אינו עובר. משום רבי מאיר אמרו: עובר. מאי לאו בהא קמיפלגי; דמר סבר: למפרע הוא גובה, ומר סבר: מכאן ולהבא הוא גובה? - ותסברא? אימא סיפא: אבל נכרי שהלוה לישראל על חמצו - לאחור הפסח דברי הכל עובר. והא איפכא מיבעי ליה! למאן דאמר התם אינו עובר - הכא עובר, למאן דאמר התם עובר - הכא אינו עובר אלא הכא במאי עסקינן - כגון שהרהינו אצלו, וקמיפלגי בדרכי יצחק. דאמר רבי יצחק: מנין לבעל חוב שקונה משכון - שנאמר אולך תהיה צדקה, אם אינו קונה משכון - צדקה מנין? מכאן לבעל חוב שקונה משכון. תנא קמא סבר: הני מילי - ישראל מישראל - הוא, דקרינא ביה ולך תהיה צדקה אבל ישראל מנכרי - לא קני. ורבי מאיר סבר, קל וחומר: ישראל מישראל קני - ישראל מנכרי לא כל שכן? אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח - דברי הכל עובר. התם ודאי נכרי מישראל לא קני

5. תוס' פסחים לא: ד"ה בדרכי יצחק מתחילת התוס' עד "כדמשמע בהאומנין"

תימה הא ר' יצחק לא קאמר דקני משכון אלא שלא בשעת הלואה כדמוכח בהאומנין (בבא מציעא פב.). והכא ישראל שהלוה לנכרי על חמצו תנן דמשמע בשעת הלואה "ויש לומר" עד "וכן יש לפרש"

6. תוס' בבא מציעא פב: ד"ה אימור מתחילת התוס' עד "דהא מדמה במתניתין"

פי' בקונטרס דשלא בשעת הלואתו קני ליה להתחייב אף באונסין ולפירושו הא דאמר בפ"ק דפסחים (דף ה:): דחייב לבער פקדונות של כותים כשקבל עליו ישראל אחריות היינו דוקא כשקבל עליו אחריות דאונסין דהא מלוה על המשכון של חמץ בשעת הלואה אע"ג דאחריות המשכון עליו מגניבה ואבידה מדשמואל ואפי' בדלא פריש כדפ"ל דמה שכנגד

המשכון כמפורש דמי אפ"ה אין חייב לבער אם לא מטעם דקני ליה לגמרי שלא בשעת הלואתו כדרכי יצחק ומיהו נראה דשלא בשעת הלואתו לא קני להתחייב באונסין אלא דהוי שומר שכר

7. תוס' פסחים לא: ד"ה שקונה

פ"ה קונה משכון לענין חיוב אונסין ור"י אומר דבהאומנין (ב"מ פב.) משמע דלא הוי אלא שומר שכר דהלוהו על המשכון שומר שכר בעי למימר התם בגמרא דסבר לה כרבי יצחק וכולה שמעתא חמצו של נכרי ביד ישראל איירי שלא קבל עליו ישראל אחריות דאי קבל הרי הוא שלו ועובר עליו כדמוכח בפ"ק (דף ה:)

8. רמב"ם הל' חמץ ומצה ד:ג

גוי שהפקיד חמצו אצל ישראל אם קבל עליו ישראל אחריות שאם אבד או נגנב ישלם לו דמיו הרי זה חייב לבערו הואיל וקבל עליו אחריות נעשה כשלו, ואם לא קבל עליו אחריות מותר לקיימו אצלו ומותר לאכול ממנו אחר הפסח שברשות הגוי הוא.

9. רמב"ם הל' שכירות ב:ג

יראה לי * שאם פשע השומר בעבדים וכיוצא ג בהן חייב לשלם שאינו פטור בעבדים וקרקעות ושטרות אלא מדין גניבה ואבידה ומתה וכיוצא בהן שאם היה ש"ח על מטלטלין ונגנבו או אבדו ישבע ובעבדים וקרקעות ושטרות פטור משבועה, וכן אם היה שומר שכר שמשלם גניבה ואבידה במטלטלין פטור מלשלם באלו, אבל אם פשע בה חייב לשלם שכל הפושע מזיק הוא, ואין הפרש בין דין המזיק קרקע לדין המזיק מטלטלין ודין אמת הוא זה למבינים וכן ראוי לדון, וכן הורו רבותי שהמוסר כרמו לשומר בין באריסות בין בשמירות חנם והתנה עמו שיחפור או יזמור או יאבק משלו ופשע ולא עשה חייב כמי שהפסיד בידים וכן כל כיוצא בזה שהפסיד בידים חייב על כל פנים

וראב"ד "ואין פושע מזיק" עד סוף דבריו

ואין פושע מזיק שאם היה כן פשיעה בבעלים למה פטור אלא שאין פושע דומה למזיק עכ"ל

10. פסחים כט. "מה שאור דראיה שלך" עד "ובדין הוא"

מה שאור דראייה - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה - אף שאור דאכילה: שלך אי אתה אוכל, אבל אתה אוכל של אחרים ושל גבוה

11. תוס' פסחים כט. ד"ה בדין "וקשה דאי אפשר" עד "ועוד לקמן"

וקשה דאי אפשר אם לא יהא שלו בשעת אכילה דאם נתן לו הנכרי הרי הוא שלו ואם גזל מנכרי הרי חייב באחריותו ולא גרע מחמץ שחייב באחריותו דהוי כשלו

12. שיטה מקובצת בבא קמא צו: ד"ה חמץ ועבר עליו הפסח

וכן הדין אם גזל חמץ ועבר עליו הפסח. נראה לומר לא זה וזה עוברין עליו בבל יראה. הר"מ מסרקסטה ז"ל

13. רמב"ם הל' חמץ ומצה ד:ד

גוי אנס שהפקיד חמצו אצל ישראל אם יודע הישראלי שאם אבד או נגנב מחייבו לשלמו וכופהו ואונסו לשלם אע"פ שלא קבל אחריות הרי זה חייב לבערו, שהרי נחשב כאילו הוא שלו מפני שמחייבו האנס באחריותו

וראב"ד

גוי אנס שהפקיד חמצו אצל ישראל. א"א דבר זה הוציא ממאי דאמר להו רבא לבני מחוזא בעירו חמירא דבני חילא כיון דאילו מיגניב ברשותיכו הוא כדידכו דמי /פסחים/ (ה) ונדמה לו שזה האחריות מן האנס הוא ועל כרחם היה וא"כ

במוצאי הפסח איך היה נמצא שהיה אומר להם רב נחמן /פסחים/ (ל) פוקו ואייתו לן חמירא דבני חילא והלא נשרף היה כשלהם, אלא ודאי לא היה אונס בדבר כלל ויכולים היו להחזירו לשמירת עצמן כשירצו וערב הפסח החזירוהו להם ומוצאי הפסח נטלוהו מהם והתשלומין שהם מן האונס אינן כדין אחריות

14. תוס' בבא קמא נו: ד"ה פשיטא "דמצינו דברים שהשומר" עד "שאיך השומר קונה"

דמצינו דברים שהשומר חייב והגזלן פטור שהרי בכחשה בהמה הכחשה דהדרא ובפירות שהרקיבו מקצת מוכח בהגזל קמא (לקמן ד' צח:): דגזלן אומר לו הרי שלך לפניך משום דלא חשיב שינוי ולא קנינהו ופטור אפילו בפשיעה דלא קבל עליו שמירה אבל שומר כיון שמתחייב בכחשה דלא הדר' ובהרקיבו כולם אם נעשו בפשיעה כמו כן יתחייב בכחשה דהדרא ובהרקיבו מקצתם כיון דקבל עליו שמירה דלמה לא יתחייב בזה כמו בזה

15. רא"ש פסחים א:ד "יש מן הגאונים" עד סוף דבריו

יש מן הגאונים שאמרו ישראל שהפקיד חמצו או אצל נכרי או אצל ישראל חבירו וקבל הנפקד עליו אחריות הנפקד חייב בביעורו ולא המפקיד אע"פ שהוא שלו כיון שאינו ברשותו. והביאו ראיה(י) ממכילתא דתני התם בבתיכם למה נאמר. לפי שנאמר בכל גבולך שומע אני כפשוטו ת"ל בבתיכם מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך. (כ) יצא חמצו של נכרי ברשות ישראל שהוא בביתו ואינו יכול לבערו. (ל) יצא חמצו של ישראל ברשות הנכרי שהוא שלו ואין ברשותו. וה"ר יונה ז"ל היה אומר דלעולם ברשות המפקיד הוא וחייב לבערו מן התורה. כדאמרינן בפ' מרובה (דף עו א) וגונב מבית האיש. ולא מבית הקדש. כך מצאתי בשם ה"ר יונה ז"ל(מ) ולא הבנתי ראייתו. וגם לא כתב לפרש הא דמכילתא שהביאו ממנה ראיה. (נ) ונ"ל דדבר פשוט הוא דאע"פ שהנפקד קבל עליו אחריות מ"מ עיקר הממון של הבעלים הוא וכיון שהשאלו הנפקד ביתו לשמירת ממונו קרינא ביה ביתו. וההיא דמכילתא מיירי בנכרי שהלוה לישראל על חמצו כדתנן בפ' כל שעה (ד' לא א)

16. רמב"ן על התורה שמות יב:יט ד"ה לא ימצא בבתיכם

לא ימצא בבתיכם - מניין לגבולין, ת"ל בכל גבולך (להלן יג ז). מה ת"ל בבתיכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של נכרי שהוא אצל ישראל ולא קבל עליו אחריות. זה לרש"י. ואינו מכוון אצלי, שאין במשמע "ברשותך" להוציא חמץ של נכרי, שהרי ברשותו הוא, ובתים וגבולין שוין הן בו, שהרי שתיהן רשות שלו וממון של אחרים. ועוד, שחמץ של נכרי שלא קבל עליו אחריות אינו בא בהיקש הזה, שאין של בתים פשוט להיתר יותר משל גבולין, אבל בבתיכם הוא במשמע איסור מן המקרא הזה דכתיב לא ימצא, והתירו יוצא לנו מדכתיב (להלן יג ז) לא יראה לך שאור, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, ואין לי אלא בגבולין בבתיכם מנין, תלמוד לומר שאור שאור לגזירה שוה, כמו שמפורש בתחילת מסכת פסחים (ה א)

אבל המדרש הזה שדרשו מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך אינו אלא להוציא חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי. וכן שנויה במכילתא (כאן) בבתיכם למה נאמר, לפי שנאמר בכל גבולך, שומע אני כמשמעו, ת"ל בבתיכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי אע"פ שהוא יכול לבערו אבל אינו ברשותו, יצא חמצו של נכרי שהוא ברשות ישראל וחמץ שנפל עליו מפולת אע"פ שהוא ברשותו אבל אינו יכול לבערו וכו'. ופירושה, שהיה במשמע ולא יראה לך בכל גבולך שלא נניח חמצו בכל גבולינו אפילו בבית של נכרי, ולכך בא בבתיכם להוציא ביתו של נכרי

ולמדנו מן הברייתא הזו שלא הוזהרנו מן התורה אלא שלא נקיים חמץ שלנו ברשותנו, בין בבתינו בין בגבולינו, אבל אם הפקדנו אותו ביד גוי בבית שלו אין אנו עוברים עליו בבל יראה ובל ימצא. וכן הדבר, שאם לא תאמר כן, על חמץ שלו עובר בכל מקום ואפילו הפקידו ביד גוי במדינת הים, ועל של נכרי אינו עובר עליו אפילו בביתו של ישראל, ואם כן למה נאמר "בבתיכם" ולמה נאמר "בגבולך", אין בין בתינו וגבולנו לבתי הגוים וגבוליהם הפרש, אלא שלא הוזהרנו ככל מן התורה אלא מרשותנו. אבל מדברי סופרים הוצרכנו לבער חמץ שלנו מכל מקום

ולפי זה אמרו בגמרא (פסחים ו א) ייחד לו בית אינו עובר עליו, לומר שחמץ של נכרי שקבל עליו אחריות אע"פ שנדון כשלו אינו אסור אלא ברשות ישראל, אבל ברשות גוי מותר, ואפילו מדבריהם לא גזרו עליו כלל. והרב לא סבר כן בפירוש גמרא דפסחים. וזה שסיימו בברייתא שכתבנו יצא חמצו של נכרי שהוא ברשות ישראל, מהיקש בתים וגבולין קאמר, דמה בגבולין מותר דכתיב לך, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. אף בבתים נמי מותר. ומוציא נמי חמץ שנפלה עליו מפולת גדולה שאין בידו לפקח הגל, והוא אבוד ממנו ומכל אדם שהוא מותר, דלא קרינא ביה שלך